

Bryssel 5.3.2020
COM(2020) 152 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Tasa-arvon unioni: sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025

TAVOITTEENA SUKUPUOLTEN TASA-ARVOON PERUSTUVA EUROOPPA

”Unioni pyrkii kaikissa tomissaan poistamaan eriarvoisuutta miesten ja naisten välillä sekä edistämään miesten ja naisten välistä tasa-arvoa.”

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 8 artikla

”Vaativuuteen ei ole aihetta – voimme olla ylpeitä saavutuksistamme ja asettaa tulevaisuudelle kunnianhimoisia tavoitteita.”

Puheenjohtaja Ursula von der Leyen
Poliittiset suuntaviivat

Perussopimuksissa edellytetään, että unioni edistää sukupuolten tasa-arvoa kaikessa toiminnassaan. Sukupuolten tasa-arvo on yksi EU:n ydinarvoista, perusoikeus¹ ja yksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin² keskeinen periaate. Se on yksi perusolemuksemme ilmentymä, ja myös Euroopan innovatiivisen, kilpailukykyisen ja kukoistavan talouden lähtökohta. **Olipa kyse liike-elämästä, politiikasta tai yhteiskunnasta laajemmaltikin, voimme saavuttaa täyden potentiaalimme vain hyödyntämällä kaikkea osaamista sen kaikessa monimuotoisuudessa.** Sukupuolten tasa-arvo lisää työllisyyttä ja tuottavuutta³ – tavoite, joka meidän on saavutettava, mikäli aiomme selviytyä **vihreän ja digitaalisen siirtymän** ja väestökehityksen synnyttämistä haasteista.

EU on edelläkävijä sukupuolten tasa-arvossa: sen saavuttamisessa maailmanlaajuisesti parhaiten onnistuneista 20 maasta 14 on EU:n jäsenvaltioita.⁴ EU on edistynyt viime vuosikymmeninä merkittävällä tavalla sukupuolten tasa-arvon saavuttamisessa yhdenvertaista kohtelua määrätietoisesti edistävän lainsäädännön ja oikeuskäytännön⁵ ansiosta, sisällyttämällä sukupuolinäkökulman⁶ eri alojen politiikkaan ja antamalla eriarvoisuutta kohdennetusti torjuvia säädöksiä.

¹ Ks. SEU-sopimuksen 2 artikla ja 3 artiklan 3 kohta, SEUT-sopimuksen 8, 10, 19 ja 157 artikla sekä EU:n perusoikeuskirjan 21 ja 23 artikla.

² <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet-fi.pdf>

³ Tasa-arvon parantaminen kasvattaisi vuoteen 2050 mennessä asukasta kohden laskettua BKT:tä EU:ssa 6,1–9,6 %, mikä tarkoittaa 1,95–3,15 biljoonan euron lisäystä; <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/economic-and-financial-affairs/economic-benefits-gender-equality>.

⁴ Sukupuolten tasa-arvoa koskevaan kestävä kehityksen tavoitteeseen nro 5 liittyvän indeksin (2019 EM2030 SDG Gender Index) mukaan: <https://data.em2030.org/em2030-sdg-gender-index/>.

⁵ EU on antanut naisten ja miesten tasa-arvosta kuusi direktiiviä, jotka koskevat työelämää, itsenäistä ammatinharjoittamista, tavaroiden ja palvelujen saantia, sosiaaliturvaa, raskautta, äitiyslomaa ja perhevapaita sekä vanhempien ja omaistaan hoitavien joustavia työjärjestelyjä. Yhdessä ne ovat asteittain muodostaneet oikeudellisen normin, jolla Euroopassa varmistetaan laajamittainen suojelu syrjinnältä. Monet unionin tuomioistuimissa käsitellyt asiat ovat vahvistaneet entisestään tasa-arvoperiaatetta ja tehneet oikeutta syrjinnän uhreille.

⁶ ’Sukupuoli’ tarkoittaa yhteiskunnallisesti rakentuneita rooleja, käyttäytymismuotoja, toimintoja ja ominaisuuksia, joita tietty yhteiskunta pitää sopivina naisille ja vastaavasti miehille; ks. naisiin kohdistuvan

Täydellinen sukupuolten tasa-arvo ei ole kuitenkaan toteutunut vielä yhdessäkään jäsenvaltiossa ja siinä edistyminen on hidasta. EU:n tasa-arvoindeksillä mitattuna jäsenvaltiot saivat vuonna 2019 keskimäärin 67,4 pistettä sadasta.⁷ Vuodesta 2005 lukien sijoitus on parantunut vain 5,4 pistettä.

Tasa-arvossa edistyminen ei valitettavasti ole vääjäämätöntä, ja kehitys voi olla myös takaperoista. Siksi se tarvitsee uuden sysäyksen. Koulutuksen osalta sukupuolierot ovat tasoittumassa, mutta kuilu on edelleen olemassa työllisyydessä, palkoissa ja eläkkeissä sekä hoitovelvoitteiden ja vallankäytön jakautumisessa. Liian monet rikkovat tasa-arvoperiaatetta seksistisellä vihapuheella ja vastustamalla toimia, joilla torjutaan sukupuolistunutta väkivaltaa ja sukupuolistereotypioita. Sukupuolistunut väkivalta ja häirintä ovat edelleen hälyttävän yleisiä. #MeToo-liike on tuonut esiin naisten ja tyttöjen edelleen kohtaaman seksismin ja hyväksikäytön laajuuden. Toisaalta se on voimaannuttanut naisia eri puolilla maailmaa puhumaan kokemuksistaan ja nostamaan oikeusjuttuja.

Tämä tasa-arvostrategia asettaa puitteet tasa-arvoon liittyvälle Euroopan komission työlle, ja siinä esitetään politiikkatavoitteet ja keskeiset toimet vuosiksi 2020–2025.⁸ Sen tavoitteena on luoda sukupuolten tasa-arvoon perustuva Eurooppa, jossa ei enää esiinny sukupuolistunutta väkivaltaa ja syrjintää eikä naisten ja miesten välistä rakenteellista eriarvoisuutta ja jossa naiset ja miehet, tytöt ja pojat ovat kaikessa monimuotoisuudessaan⁹ tasa-arvoisia. Tavoitteena on rakentaa Eurooppa, jossa he ovat *vapaita* elämään itse valitsemallaan tavalla, jossa heillä on yhtäläiset mahdollisuudet *menestyä* ja jossa he voivat osallistua tasa-arvoisesti eurooppalaiseen yhteiskuntaan ja *johtaa* sitä.

Strategian täytäntöönpano perustuu **kaksitahoiseen lähestymistapaan:** tasa-arvo saavutetaan kohdennetuilla toimenpiteillä ja tehostetulla sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisella. Komissio aikoo valtavirtaistaa tasa-arvon **huomioimalla sukupuolinäkökulman järjestelmällisesti toiminnan suunnittelun kaikissa vaiheissa kaikilla EU:n ulko- ja sisäpolitiikan aloilla.** Strategian täytäntöönpanossa sovelletaan **läpileikkaavana periaatteena intersektionaalisuutta**¹⁰ eli sukupuolen ja muiden yksilön ominaisuuksien/identiteettien yhdistelmää ja sitä, miten näiden tekijöiden vuorovaikutus vaikuttaa yksilöllisiin kokemuksiin syrjinnästä.

Vuonna 2020 tulee kuluneeksi 25 vuotta Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman¹¹ hyväksymisestä. Kyseessä oli ensimmäinen yleismaailmallinen sitoumus ja toimintaohjelma

väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen 3 artiklan c alakohta.

⁷ Ks. Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE): <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019>.

⁸ Noudattaen komission strategista sitoutumista sukupuolten tasa-arvon edistämiseen vuosina 2016–2019.

⁹ Ilmaisulla ”kaikessa monimuotoisuudessaan” tarkoitetaan tässä strategiassa sitä, että naiset ja miehet ovat heterogeenisiä ryhmiä siltä osin kuin on kyse biologisesta sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä, sukupuolen ilmaisusta ja sukupuoliominaisuuksista. Sillä vahvistetaan sitoutuminen siihen, että ketään ei jätetä ja että sukupuolten tasa-arvo Euroopassa koskee kaikkia biologiseen sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta.

¹⁰ EIGEn määritelmän mukaan intersektionaalisuus on ”analyttinen työkalu sen tarkasteluun, miten biologinen ja sosiaalinen sukupuoli vaikuttavat samanaikaisesti muiden yksilön ominaisuuksien/identiteettien kanssa ja miten näiden tekijöiden vuorovaikutus vaikuttaa yksilöllisiin kokemuksiin syrjinnästä” (ks. <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1263?lang=fi>). SEUT-sopimuksen 10 artiklan mukaan unioni ”pyrkii politiikkojensa ja toimiansa määrittelyssä ja toteuttamisessa torjumaan kaiken sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän”.

¹¹ <https://beijing20.unwomen.org/en/about>

sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. **Tämän strategian avulla EU osallistuu talkoisiin, joilla maailmasta tehdään parempi paikka naisille ja miehille, tytöille ja pojille.** Strategia tukee sukupuolten tasa-arvoa koskevan kestävä kehityksen tavoitteen (SDG 5) saavuttamista, tasa-arvoa kaikkien kestävä kehityksen tavoitteiden¹² painopisteenä ja EU:n sitoutumista vammaisten henkilöiden oikeuksista tehtyyn YK:n yleissopimukseen.

1. Irti väkivallasta ja stereotyyppioista

Kaikkien pitäisi voida olla turvassa kodeissaan, lähisuhteissaan, työpaikalla, julkisilla paikoilla ja verkossa. Naisten ja miesten, tyttöjen ja poikien pitäisi kaikessa moninaisuudessaan voida ilmaista vapaasti ajatuksiaan ja tunteitaan ja valita opintonsa ja ammattinsa ilman sukupuolistereotyyppien sanelemia rajoitteita.

Sukupuolistuneen väkivallan kitkeminen

Sukupuolistunut väkivalta – tai väkivalta, joka kohdistetaan naiseen hänen naiseutensa vuoksi tai joka kohdistuu suhteellisesti useimmin naisiin¹³ – on edelleen yksi yhteiskuntiemme suurimmista haasteista ja piintynyt sukupuolten eriarvoisuuden ilmentymä.¹⁴ Sukupuolistunut väkivalta on kaikissa muodoissaan edelleen ongelma, josta usein vaietaan ja jota väheksytään – niin EU:ssa kuin sen ulkopuolella. **EU tekee kaikkensa ehkäistäkseen ja torjuakseen sukupuolistunutta väkivaltaa, tukeakseen ja suojellakseen sen uhreja ja saattaakseen rikoksenteijät vastuuseen teoistaan.**

EU:ssa **33%** naisista on kokenut fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa.

EU:ssa **22%** naisista on kokenut lähisuhdeväkivaltaa.

EU:ssa **55%** naisista on kokenut seksuaalista häirintää.

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta eli **Istanbulin yleissopimus** toimii esikuvana alan kansainvälisille normeille. EU allekirjoitti sopimuksen vuonna 2017, ja siihen liittymisen päätökseen vieminen on yksi komission ensisijaisista tavoitteista. Sopimukseen liittymisen vauhdittamiseksi Euroopan parlamentti pyysi vuonna 2019 unionin tuomioistuimelta lausuntoa asiasta.¹⁵

Jos EU:n liittyminen Istanbulin yleissopimukseen ei etene, komissio aikoo **ehdottaa vuonna 2021 EU:n toimivallan rajoissa toimenpiteitä sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi muilla keinoin.**

Erityisesti komissio aikoo esittää aloitteen, jolla sukupuolistuneen väkivallan tietyt muodot **katsottaisiin** Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 83 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi nk. **eurorikoksiksi.**

¹² https://ec.europa.eu/europeaid/policies/sustainable-development-goals_en

¹³ Istanbulin yleissopimuksen 3 artiklan d alakohta.

¹⁴ Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA), *Violence against women: an EU-wide survey*, 2014 – ks. infografiikka.

¹⁵ SEUT-sopimuksen 218 artiklan 11 kohdan nojalla toimitettu Euroopan parlamentin pyyntö (lausunto 1/19).

Koska osa naisiin kohdistuvasta väkivallasta sisältyy jo SEUT-sopimuksen 83 artiklan 1 kohdassa annettuun eurorikosten määritelmään, komissio aikoo ehdottaa **lisätoimenpiteitä sukupuolistuneen väkivallan tiettyjen muotojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi**, mukaan lukien seksuaalinen häirintä, naisten hyväksikäyttö ja naisten sukuelinten silpominen.

Euroopassa arviolta **600 000 naisen ja tytön** sukuelimiä on silvottu ja **180 000** tyttöä on vaarassa kokea saman kohtalon.

Naisten sukuelinten silpominen¹⁶, pakkoabortit ja -sterilisaatiot, lapsi- ja pakkoavioliitot, kunniaan liittyvä väkivalta ja muut **naisiin ja tyttöihin kohdistuvat haitalliset käytännöt ovat sukupuolistuneen väkivallan muotoja ja vakavia naisten ja lasten oikeuksien loukkauksia** EU:ssa ja maailmanlaajuisesti. Mahdollisen lainsäädännön lisäksi EU aikoo esittää **suosituksen haitallisten käytäntöjen ehkäisemisestä** muun muassa ennakoivin toimenpitein ja tunnustamalla kasvatuksen ja koulutuksen tärkeän roolin. Suositus kattaa myös julkisten palvelujen parantamisen, ehkäisy- ja tukitoimet, alan ammattilaisten valmiuksien kehittämisen ja uhrien oikeussuojan.

Komissio aikoo esittää vuonna 2020 myös **uhrien oikeuksia koskevan strategian**, jossa käsitellään sukupuolistuneen väkivallan, esimerkiksi perheväkivallan, uhrien erityistarpeita uhrien oikeuksista annetun direktiivin¹⁷ pohjalta.

Naisilla, joilla on jokin **terveysongelma tai vamma**, on suurempi todennäköisyys joutua väkivallan eri muotojen uhriksi.¹⁸ Komissio aikoo suunnitella ja rahoittaa toimenpiteitä¹⁹, joilla torjutaan hyväksikäyttöä, väkivaltaa sekä pakkosterilointia ja -aborttia. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi alan ammattilaisten valmiuksien kehittäminen sekä valistuskampanjat oikeuksista ja oikeussuojan saatavuudesta.

Väkivallan tehokas ehkäiseminen on avainasemassa. Siihen kuuluu tasa-arvoasioiden opettamista pojille ja tytöille pienestä alkaen, mikä tukee väkivallattomien suhteiden solmimista myöhemmin elämässä. Se myös edellyttää monialaista lähestymistapaa alan ammattilaisilta ja palveluilta, joihin luetaan rikosoikeusjärjestelmä, uhrien tukipalvelut, rikosentekijöille tarkoitetut ohjelmat sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja naisten oikeudet kyseenalaistavien ideologioiden torjuminen voisi osaltaan ehkäistä väkivaltaiseen ääriajatteluun ja terrorismiin johtavaa radikalisoitumista. Komissio aikoo perustaa **sukupuolistuneen väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseen keskittyvän EU:n verkoston**, jonka puitteissa jäsenvaltiot ja sidosryhmät voivat vaihtaa hyviä toimintatapoja. Komissio myös rahoittaa koulutusta, valmiuksien kehittämistä ja

¹⁶ Ks. infografiikka naisten sukuelinten silpomisen lopettamiseen tähtäävän eurooppalaisen verkoston (End FGM European Network) tuoreissa selvityksissä osoitteessa <https://www.endfgm.eu/female-genital-mutilation/fgm-in-europe>.

¹⁷ Direktiivi 2012/29/EU rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista.

¹⁸ Naisista, joilla on jokin terveysongelma tai vamma, 34 % on kokenut fyysistä väkivaltaa tai parisuhdeväkivaltaa. Terveillä naisilla vastaava osuus on 19 %. Lähde: EU:n perusoikeusvirasto, *Violence against women: an EU-wide survey*, 2014.

¹⁹ Toimenpiteillä pannaan täytäntöön YK:n alaisen vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean EU:lle antamat suositukset, jotka liittyvät erityisesti vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen 6 artiklaan (Vammaiset naiset) ja 16 artiklaan (Vapaus hyväksikäytöstä, väkivallasta ja pahoinpitelystä).

tukipalveluja. Miehiin, poikiin ja maskuliinisuuteen²⁰ keskittyvät väkivallan ehkäisytöimet tulevat olemaan avainasemassa.

Komissio torjuu väkivaltaa ja häirintää työelämässä ja kannustaa sen vuoksi jäsenvaltioita ratifioimaan **Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimuksen väkivallan ja häirinnän torjumisesta työelämässä**²¹, panemaan täytäntöön EU:n säännöt²² työntekijöiden suojelemisesta seksuaaliselta häirinnältä ja lisäämään niiden tunnettuutta. Komissio aikoo työnantajan ominaisuudessa ottaa käyttöön uuden kokonaisvaltaisen oikeuskehyksen, joka käsittää työpaikalla tapahtuvan häirinnän ehkäisy- ja vastatoimia.

Naisiin kohdistuvasta verkkoväkivallasta on tullut laajalle levinnyt ilmiö, jolla on sille ominaisia vahingollisia seurauksia, **mitä ei voida hyväksyä. Se myös estää naisia osallistumista julkiseen elämään.** Sosiaalisessa mediassa tapahtuvalla kiusaamisella, häirinnällä ja hyväksikäytöllä on kauaskantoisia vaikutuksia naisten ja tyttöjen elämään. Komissio aikoo ehdottaa **digitaalisia palveluja koskevaa säädöstä**²³ selkeyttääkseen verkkoalustojen vastuuta käyttäjien jakaman sisällön suhteen. Digitaalisia palveluja koskevalla säädöksellä selkeytetään, mitä toimenpiteitä verkkoalustoilta odotetaan laittoman verkkotoiminnan torjumiseksi perusoikeuksia loukkaamatta. Käyttäjien on voitava torjua myös muuntyyppistä haitallista tai hyväksikäyttöön perustuvaa sisältöä, joka ei välttämättä ole laitonta, mutta jolla voi olla tuhoisia vaikutuksia. Komissio aikoo helpottaa **uuden kehyksen luomista verkkoalustojen välistä yhteistyötä varten**²⁴ naisten suojelemiseksi verkossa.

Niin EU:ssa kuin sen ulkopuolellakin **valtaosa ihmiskaupan uhreista on naisia ja tyttöjä** ja heitä kaupataan pääasiassa seksuaalisiin hyväksikäyttötarkoituksiin.²⁵ EU torjuu ihmiskauppaa kokonaisvaltaisesti koordinoimalla toimintaa asiaankuuluvilla aloilla.²⁶ Ensisijaisena tavoitteena on puuttua käyttäjien, kauppiaiden ja toiminnasta voitot käärivien rankaisemattomuuteen. Ihmiskaupan kohteena olevien naisten ja tyttöjen huolenaiheiden on oltava politiikan suunnittelun keskiössä. Komissio aikoo esittää osana turvallisuusunionia **EU:n strategiat ihmiskaupan kitkemisestä ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan tehostamisesta.**

EU tarvitsee kattavaa, ajantasaista ja vertailukelpoista dataa saavuttaakseen tuloksia sukupuolistuneen väkivallan torjuntapolitiikallaan. Jotta kuva sukupuolistuneesta väkivallasta olisi mahdollisimman täydellinen, data olisi eriteltävä asiaankuuluvien intersektionaalisten näkökohtien ja erinäisten indikaattoreiden (esim. ikä, vammaisuus, maahanmuuttajatausta, maaseudun/kaupungin asukas) mukaan. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja muiden

²⁰ Euroopan tasa-arvoinstituutin mukaan 'maskuliinisuudella' tarkoitetaan "eri käsityksiä siitä, mitä miehenä oleminen merkitsee, mukaan lukien käyttäytymiseen, sukupuolirooleihin ja sukupuolten suhteeseen liittyvät piirteet", <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1285?lang=fi>.

²¹ ILO, väkivaltaa ja häirintää koskeva yleissopimus (nro 190) ja suositus (nro 206).

²² Direktiivi 2006/54/EY miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa (uudelleenlaadittu toisinto).

²³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/new-eu-rules-e-commerce>

²⁴ Mallina käytetään EU:n internetfoorumilla tehtävää yhteistyötä, joka johti EU käytäntönsäntöjen käyttöönottoon verkossa esiintyvän laittoman vihapuheen torjumiseksi.

²⁵ Ihmiskauppa katsotaan naisiin ja tyttöihin kohdistuvaksi väkivallaksi kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamisesta tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan mukaisesti.

²⁶ Ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annetun direktiivin 2011/36/EU pohjalta.

ihmissuhdeväkivallan muotojen yleisyydestä ja dynamiikasta saadaan tietoa EU:n laajuisessa selvityksessä, jota Eurostat koordinoi. Tulokset esitetään vuonna 2023.

Sukupuolistereotyyppien kyseenalaistaminen

Sukupuolistereotyyppit ovat yksi eriarvoisuuden perimmäinen syy, ja niiden vaikutus tuntuu kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla.²⁷ Stereotyyppiset odotukset perustuvat naisiin ja miehiin, tyttöihin ja poikiin kohdistuviin kankeisiin normeihin, jotka rajoittavat heidän toiveitaan, valintojaan ja vapauttaan ja jotka on sen vuoksi purettava. Sukupuolistereotyyppioilla on vahva sukupuolten palkkaeroa ylläpitävä vaikutus. Ne yhdistyvät usein muihin ominaisuuksiin, kuten rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviin stereotyyppioihin vahvistaen niiden negatiivista vaikutusta.

Tekoälystä on tullut strategisesti tärkeä ala ja yksi taloudellisen kehityksen merkittävimmistä vauhdittajista, mistä syystä naisten on osallistuttava sen kehittämiseen tutkijoina, ohjelmoijina ja käyttäjinä. Tekoäly voi tarjota ratkaisuja moniin yhteiskunnallisiin haasteisiin, mutta siihen liittyy riski sukupuolten eriarvoisuuden syvenemisestä. Jos algoritmit ja niihin kytkeytyvä koneoppiminen eivät ole riittävän läpinäkyviä ja aukottomia, on vaara, että ne toistavat, vahvistavat tai edistävät sukupuolivivouksia tavalla, josta ohjelmoivat eivät välttämättä ole tietoisia, tai tuottavat niitä tietynlaisen datavalinnan tuloksena. Uudessa komission valkoisessa kirjassa tekoälystä²⁸ esitetään eurooppalainen lähestymistapa, joka nojaa EU:n arvoihin ja perusoikeuksiin, syrjintäkielto ja sukupuolten tasa-arvo mukaan lukien. Tutkimuksen ja innovoinnin seuraava **Horisontti Eurooppa -puiteohjelma**²⁹ tarjoaa näkemyksiä ja ratkaisuja tekoälyn mahdollisten sukupuolivivouksien korjaamiseksi, sukupuolistereotyyppien romuttamiseksi kaikilla yhteiskunnan, talouden ja kulttuurin aloilla sekä puolueettoman ja näyttöön perustuvan politiikan laatimiseksi.

Medialla ja kulttuurilla on huomattava kyky muokata ihmisten uskomuksia, arvoja ja todellisuuskuvaa, joten ne ovat keskeisiä välineitä pyrittäessä muuttamaan asenteita ja kyseenalaistamaan stereotyyppioita.³⁰ Komissio tukee jatkossakin tasa-arvoa edistäviä hankkeita **Luova Eurooppa -ohjelmassa**³¹, muun muassa **Musiikki liikuttaa Eurooppaa -hanketta**. Lisäksi se aikoo esittää **tasa-arvostrategian audiovisuaalialaa varten** osana seuraavaa

²⁷ Erityiseurobarometri 465, kesäkuu 2017, ks. infografiikka.

²⁸ Euroopan komissio, *White paper on Artificial Intelligence - A European approach to excellence and trust*, COM(2020) 65 final: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf.

²⁹ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme_en

³⁰ Ks. esim. naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan (FEMM) tilaama selvitys *Gender equality in the media sector*, Euroopan parlamentti, 2018.

³¹ https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/node_en

Media-alaohjelmaa³², jossa naispuolisille elokuvantekijöille, tuottajille ja käsikirjoittajille tarjotaan rahoitustukea, jäseneltyä vuoropuhelua, mentorointia ja koulutusta.

Komissio aikoo käynnistää **EU:n laajuisen tiedotuskampanjan sukupuolistereotyypioiden torjumiseksi**. Jäsenvaltioiden kanssa yhteistyössä toteutettava kampanja kattaa kaikki elämänaalueet. Sen lähestymistapa on intersektionaalinen ja painopiste nuorten aktivoimisessa.

Edellä lueteltujen toimien lisäksi komissio kehottaa

- **neuvostoa**
 - viemään päätökseen EU:n liittymisen Istanbulin yleissopimukseen ja varmistamaan sen nopean ratifioinnin EU:ssa.
- **jäsenvaltioita**
 - ratifioimaan ja panemaan täytäntöön ILO:n yleissopimuksen väkivallan ja häirinnän torjumisesta työelämässä;
 - panemaan täytäntöön direktiivin uhrien oikeuksista, direktiivin lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumisesta³³ ja muut sukupuolistuneen väkivallan uhrien suojelusta annetut EU:n säädökset³⁴;
 - keräämään tietoa sukupuolistuneesta väkivallasta ja ilmoittamaan kyseiset tiedot systemaattisesti;
 - tukemaan kansalaisyhteiskuntaa ja julkisia palveluja sukupuolistuneen väkivallan ja sukupuolistereotyypioiden ehkäisemisessä ja torjumisessa muun muassa kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelmasta (2021–2027) tarjolla olevan EU-rahoituksen avulla.

2. Menestyminen tasa-arvoisessa taloudessa

Vauras ja sosiaalinen Eurooppa riippuu meistä kaikista. Naisilla ja miehillä tulisi kaikessa moninaisuudessaan olla yhtäläiset mahdollisuudet menestyä ja olla taloudellisesti riippumattomia, saada sama palkka samanarvoisesta työstä, saada rahoitusta samoin ehdoin ja saada oikeudenmukaista eläkettä. Naisten ja miesten olisi jaettava hoitovastuu ja taloudellinen vastuu tasapuolisesti.

Sukupuolierojen umpeen kurominen työmarkkinoilla

Naisten työvoimaosuuden kasvattamisella on vahva myönteinen vaikutus talouteen varsinkin nykytilanteessa, jossa työvoima kutistuu ja osaajista on pulaa. Se myös antaa naisille mahdollisuuden elää omannäköistään elämää, osallistua julkiseen elämään ja olla taloudellisesti riippumattomia.

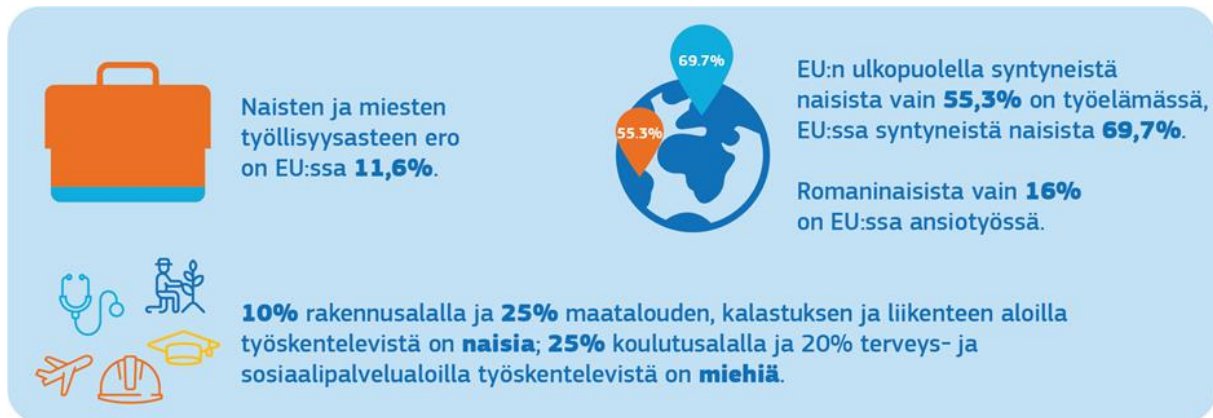
Naisten työllisyysaste EU:ssa on korkeampi kuin koskaan aikaisemmin.³⁵ Siitä huolimatta monet naiset törmäävät esteisiin yrittäessään päästä työmarkkinoille tai pysyä siellä.³⁶ Osa

³² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/media-sub-programme-creative-europe>

³³ Direktiivi 2011/93/EU lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta.

³⁴ Erityisesti direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta, direktiivi 2011/99/EU eurooppalaisesta suojelumääräyksestä, asetus (EU) N:o 606/2013 yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja neuvoston direktiivi 2004/80/EY rikoksen uhreille maksettavista korvauksista.

naisista on rakenteellisesti aliedustettuina työmarkkinoilla.³⁷ Se on usein seurausta sukupuolen linkittymisestä muihin haavoittuvuutta tai syrjäytymistä aiheuttaviin olosuhteisiin, kuten maahanmuuttajataustaan tai kuulumiseen etniseen tai uskonnolliseen vähemmistöön³⁸.

Työ- ja yksityiselämän yhdistämisen helpottaminen on yksi keino puuttua työmarkkinoilla vallitseviin sukupuolieroihin. Molempien vanhempien on mielletävä perheestä huolehtiminen sekä velvollisuudeksi että oikeudeksi. **Työ- ja yksityiselämän tasapainottamista koskevassa direktiivissä**³⁹ asetetaan työntekijöiden perhevapaita ja joustavia työjärjestelyjä koskevat vähimmäisvaatimukset, ja sillä edistetään hoitovelvoitteiden tasapuolista jakamista vanhempien kesken. Komissio aikoo varmistaa, että jäsenvaltiot **saattavat direktiivin asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään**⁴⁰ ja panevat sen täytäntöön, jotta miehet ja naiset voivat menestyä tasapuolisesti niin yksityiselämässään kuin ammatillisestikin. Komissio myös kehottaa jäsenvaltioita menemään vähimmäisvaatimuksia pidemmälle niiden tarkistaessa politiikkojaan. Lisäksi jäsenvaltioiden pitäisi varmistaa laadukkaat ratkaisut esimerkiksi lastenhoidon osalta myös Euroopan harvemmin asutuilla alueilla. Komissio aikoo edistää ja seurata joustavien työjärjestelyjen tasa-arvoista käyttöä oman henkilöstönsä keskuudessa.⁴¹

Tasa-arvoon liittyviä jäsenvaltioiden haasteita varsinkin työmarkkinoiden, sosiaalisen osallisuuden ja koulutuksen osalta seurataan jatkossakin **talouspolitiikan EU-ohjausjakson**⁴² puitteissa. Ohjausjaksoa käytetään myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tasa-arvoon liittyvien osa-alueiden⁴³ seuraamiseen sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun avulla.

³⁵ Eurostat, 2019, https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=sdg_05_30 ja https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsi_emp_a&lang=en – ks. infografiikka.

³⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/35409.pdf> ja Perusoikeusvirasto, *Roma Women in nine EU Member States*, 2019 – ks. infografiikka.

³⁷ Eurostatin työvoimatutkimus, laskelmien perustana käytetty *lfsa_eegan2* – ks. infografiikka.

³⁸ Ks. esim. ENAR, *Racism and discrimination in Employment in Europe 2013-2017*, 2017.

³⁹ Direktiivi (EU) 2019/1158 vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta.

⁴⁰ Jäsenvaltioiden on saatettava työ- ja yksityiselämän tasapainottamista koskeva direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöään 2. elokuuta 2022 mennessä (vähintään kahden kuukauden mittaisen vanhempainvapaan kahden viimeisen viikon maksujen osalta 2. elokuuta 2024 mennessä).

⁴¹ Voimassa olevat toimenpiteet, ks. komission sisäinen asiakirja *Diversity and Gender Equality Report 2019*.

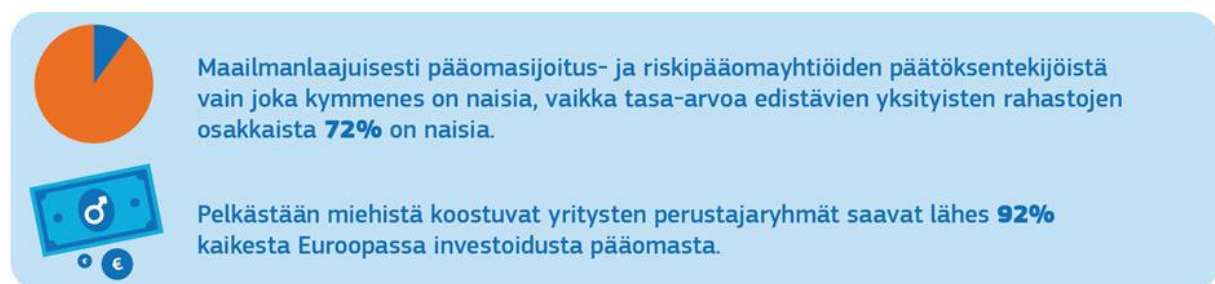
⁴² https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_fi

⁴³ Pilarin periaate 2 koskee nimenomaisesti sukupuolten tasa-arvoa, mutta sukupuoleen liittyviä haasteita sivutaan muissakin periaatteissa, mukaan lukien yhtäläiset mahdollisuudet (periaate 3), työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen (periaate 9), lastenhoito ja lapsille annettava tuki (periaate 11), vanhuuden toimeentulo ja eläkkeet (periaate 15) ja pitkäaikaishoito (periaate 18).

Ohjausjaksosta 2019–2020 alkaen maaraporteilla tuetaan kestävän kehityksen tavoitteiden, myös tasa-arvotavoitteen (SDG 5), sekä sen seuranta, miten talous- ja työllisyyspolitiikalla voidaan tukea niiden saavuttamista.

Rakenneuudistusten tukiohjelmalla jäsenvaltioita voidaan tukea tasa-arvon valtavirtaistamisessa julkishallinnossa sekä valtion budjetoinnissa ja varainhoidossa. Ohjelmalla voidaan myös tukea jäsenvaltioiden rakenneuudistuksia, joiden tavoitteena on **kuroa umpeen sukupuolierot työllisyydessä** ja puuttua siihen, että naisten ja varsinkin iäkkäiden naisten osuus köyhyydessä elävistä on suurempi kuin miesten.

Sosiaali- ja talouspolitiikka, verotus ja sosiaaliturvajärjestelmät eivät saisi ylläpitää sukupuolten rakenteellista eriarvoisuutta, joka perustuu perinteisiin sukupuolirooleihin työ- ja yksityiselämässä. Komissio laatii jäsenvaltioille ohjeistusta siitä, miten kansalliset vero- ja etuusjärjestelmät voivat vaikuttaa **kannustavasti tai lannistavasti toiseen tulonsaajaan**.

Naisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen työmarkkinoilla antaa heille mahdollisuuden **menestyä sijoittajina ja yrittäjinä**.⁴⁴ EU:n koheesiopolitiikka tukee naisten yrittäjyyttä, heidän työmarkkinoille (uudelleen)sijoittumista ja tasa-arvoa tietyillä perinteisesti miehisillä aloilla. Horisontti Eurooppa -ohjelmaan liittyvässä **Euroopan innovaationeuvostossa**⁴⁵ aiotaan laatia kohdennettuja toimenpiteitä naisten innovointiin osallistumisen lisäämiseksi, mukaan lukien pilottihanke, jolla edistetään naisten johtamia startup-yrityksiä ja innovatiivisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä vuonna 2020. Komissio aikoo myös edistää naisten määrän lisäämistä pääomasijoitus- ja riskipääomarahastojen päätöksentekijöinä ja tukea rahastoja, jotka investoivat **InvestEU-ohjelman** kautta tasa-arvonäkökulmasta monipuolisiin salkkuihin. Komission tavoitteena on mobilisoida yksityisiä ja julkisia investointeja kestävämpään, osallistavampaan ja innovatiivisempaan kasvuun Euroopassa.

Tavoitteena tasa-arvoinen osallistuminen talouden eri sektoreilla

Vaikka **korkeakoulututkinnon suorittaneita naisia on Euroopassa enemmän kuin miehiä**, naiset ovat edelleen aliedustettuina parempipalkkaisissa ammateissa.⁴⁶ Naisia on puolestaan enemmän matalapalkkaisissa työpaikoissa ja matalapalkka-aloilla ja alemmissa

⁴⁴ Kansainvälinen rahoitusyhtiö, *Moving toward gender balance in private equity and venture capital*, 2019; Biegel, S., Hunt, S. M., Kuhlman, S., *Project Sage 2.0 Tracking venture capital with a gender lens*, 2019; ja Atomico, *State of European Tech 2019 Report* (<https://2019.stateofeuropeantech.com/chapter/state-european-tech-2019/article/executive-summary>) – ks. infografiikka.

⁴⁵ <https://ec.europa.eu/research/eic/index.cfm>.

⁴⁶ Vuoden 2019 Pisa-raportti, <http://www.oecd.org/pisa/PISA%202018%20Insights%20and%20Interpretations%20FINAL%20PDF.pdf>, Euroopan komissio, *Women in the Digital Age*, loppuraportti, 2018, ja Maailman talousfoorumin sukupuolten välisiä eroja koskeva raportti *The Global Gender Gap Report 2020* – ks. infografiikka.

asemissa.⁴⁷ Syrjivät sosiaaliset normit ja stereotypiat naisten ja miesten taidoista ja naisten työpanoksen aliarvostus ovat joitakin tähän asetelmaan vaikuttavia tekijöitä.

Digitaalisella siirtymällä on erittäin suuri merkitys tässä yhteydessä. Talouden ja työmarkkinoiden nopean muutoksen ja digitalisaation myötä 90 prosentissa työpaikoista edellytetään digitaalisia perustaitoja.⁴⁸ Naisten osuus TVT-alan⁴⁹ opinnoissa ja työpaikoissa on 17 prosenttia EU:ssa.⁵⁰ Luonnontieteissä, teknologiassa, insinööritieteissä ja matematiikassa (STEM)⁵¹ korkeakoulututkinon suorittaneista vain 36 prosenttia on naisia⁵², vaikka tytöt menestyvät poikia paremmin digilukutaidossa⁵³. Tähän vajeeseen ja ristiriitaan aiotaan puuttua **digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmassa** ja panemalla täytäntöön **naisia ja digitalisaatiota koskeva ministeritason aiejulistus**⁵⁴. **Naisia ja digitalisaatiota koskevaa tulostaulua** aiotaan vastaisuudessa käyttää säännöllisemmin.

Euroopan uusi osaamisohjelma auttaa puuttumaan horisontaaliseen eriytymiseen, stereotypioihin ja sukupuolten välisiin eroihin koulutuksessa. Komission ehdotuksella **neuvoston suositukseksi ammatillisesta koulutuksesta** tuetaan sukupuolten tasapuolisen edustuksen parantamista perinteisesti nais- tai miesvaltaisilla aloilla ja puututaan sukupuolistereotypioihin. **Vahvistetussa nuorisotakuussa** keskitytään nimenomaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleviin naisiin, jotta voidaan varmistaa yhtäläiset mahdollisuudet.

Komission tulevassa **tiedonannossa eurooppalaisesta koulutusalueesta** sukupuolten tasa-arvo esitetään yhtenä keskeisenä tekijänä. Uudistetulla **sukupuolten tasa-arvoa urheilussa koskevalla strategiakehyksellä** edistetään naisten ja tyttöjen osallistumista urheiluun ja liikuntaan sekä sukupuolten tasapuolista edustusta urheilujärjestöjen johtoasemissa.

Sukupuolten palkka- ja eläke-erojen kaventaminen

Periaate, jonka mukaan samasta tai samanarvoisesta työstä on maksettava sama palkka, on ollut kirjattuna perussopimuksiin vuodesta 1957, ja se on saatettu osaksi EU:n lainsäädäntöä. Sillä varmistetaan, että syrjintätapauksissa käytössä on oikeussuojakeinot.

⁴⁷ Eurostatin tilastokertomus *A decomposition of the unadjusted gender pay gap using Structure of Earnings Survey data*, 2018.

⁴⁸ Euroopan komissio, *ICT for Work: Digital Skills in the Workplace*, 2017.

⁴⁹ Tieto- ja viestintätekniikka.

⁵⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20180425-1>

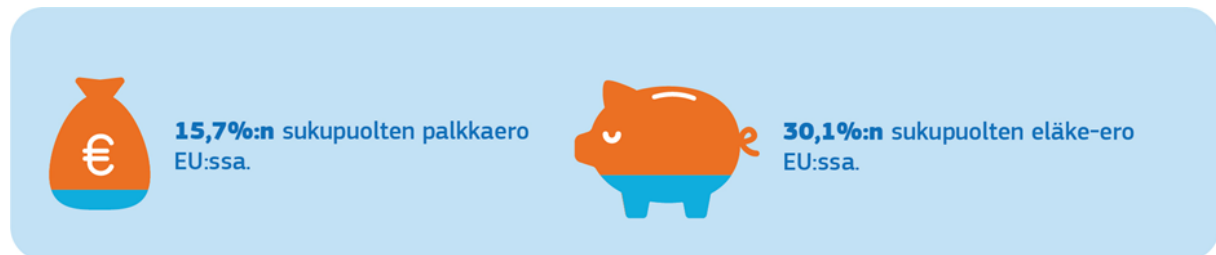
⁵¹ Science, Technology, Engineering and Mathematics, STEM.

⁵² <https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/9540ffa1-4478-11e9-a8ed-01aa75ed71a1>

⁵³ 2018 *International Computer and Information Literacy Study* (ICILS).

⁵⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-countries-commit-boost-participation-women-digital>

Tästä huolimatta naiset ansaitsevat edelleen keskimäärin vähemmän kuin miehet.⁵⁵ Kun sekä työllisyys että palkka ovat sukupuolittuneet, niiden yhteisvaikutuksena erot eläkkeissä ovat vieläkin suuremmat, mistä syystä vanhemmilla naisilla on suurempi köyhyysriski kuin miehillä.

Palkkojen sukupuolittuneisuuden kitkeminen edellyttää tarttumista kaikkiin sen perimmäisiin syihin, kuten naisten alhaisempaan työllisyysasteeseen, näkymättömään ja palkattomaan työhön, naisten yleisempään osa-aikaisuuden käyttämiseen⁵⁶ ja urakatkoksiin sekä vertikaaliseen ja horisontaaliseen eriytymiseen, jonka taustalla vaikuttavat sukupuolistereotyyptit ja syrjintä.

Palkkaeroja ja -syrjintää on helpompi havaita, jos palkkatasoista on saatavilla tietoa. Avoimuuden puutteen vuoksi monet naiset eivät tiedä tai pysty osoittamaan, että heille maksetaan liian vähän. Komissio aikoo esittää **palkka-avoimuutta koskevia sitovia toimenpiteitä vuoden 2020 loppuun mennessä.**

Tällainen aloite vahvistaa työntekijöiden oikeutta saada enemmän tietoja palkkatasoista, olkoonkin, että se voi lisätä työnantajien hallinnollista rasitusta. Jotta tällaisissa EU:n toimissa saavutettaisiin oikea tasapaino, on äärimmäisen tärkeää kuulla työmarkkinaosapuolia ja kansallisia viranomaisia. Komissio on arvioinut perusteellisesti samaa palkkaa samasta tai samanarvoisesta työstä koskevia voimassa olevia puitteita.⁵⁷ Komissio käynnistää samanaikaisesti tämän strategian hyväksymisen kanssa **laaja-alaisen ja osallistavan prosessin**⁵⁸ suuren yleisön, jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten kuulemiseksi. Yleisemmällä tasolla komissio aikoo käynnistää uudelleen **työmarkkinaosapuolten** kanssa käytävän keskustelun siitä, miten sukupuolten tasa-arvoa voitaisiin parantaa työelämässä, ja se kannustaa niitä tekemään enemmän sukupuolten työllisyys- ja palkkaerojen kaventamiseksi.

Naisten pienet tulot ja se, että he tekevät miehiä useammin osa-aikatyötä ja keskeyttävät työuransa hoitovelvollisuuksien vuoksi vaikuttaa merkittävästi **sukupuolten eläke-eroihin.** Seuraavan kerran vuonna 2021 laadittavassa **eläkkeiden riittävyyttä koskevassa raportissa**

⁵⁵ Eurostat, 2018, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/SDG_05_20?lang=en;https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_pnp13&lang=en ja https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_pnp14&lang=en – ks. infografiikka.

⁵⁶ Yksi syy tähän on se, että naiset tekevät keskimäärin lyhyempää työpäivää: vain 8 % miehistä työskentelee EU:ssa osa-aikaisesti, naisista taas lähes kolmannes (31 %), ks. Eurostat, 2018, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190621-1>.

⁵⁷ Miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteen täytäntöönpanoa koskevan direktiivin 2006/54/EY asiaankuuluvien säännösten arviointi *Evaluation of the relevant provision in Directive 2006/54/EC implementing the Treaty principle on 'equal pay for equal work or work of equal value'*, SWD(2020)50; Kertomus sukupuolten palkkaeron kaventamista koskevan EU:n toimintasuunnitelman vuosiksi 2017–2019 täytäntöönpanosta, COM(2020) 101.

⁵⁸ Julkaistaan yhdessä tämän strategian kanssa.

komissio arvioi yhdessä neuvoston sosiaalisen suojelun komitean kanssa, miten riskit ja resurssit jakautuvat eläkejärjestelmissä naisten ja miesten kesken. Suojellakseen eläkeoikeuksia ja edistääkseen hoitovelvoitteiden tasapuolista jakautumista naisten ja miesten välillä komissio aikoo tarkastella yhdessä jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa **eläkekertymien hyvittämistä ammatillisissa lisäeläkejärjestelmissä työuran keskeytymisestä hoivatyön vuoksi**, kuten eläkkeitä käsittelevä korkean tason työryhmä on suosittanut⁵⁹.

Hoitovastuun epätasaisen jakaantumisen korjaaminen

Työelämässä menestyminen ja siinä rinnalla hoitovelvoitteista kotona selviytyminen on haasteellista varsinkin naisille. Naiset sovittavat usein päätöksensä siitä, mennäkö työelämään ja miten järjestää työnsä, hoitovelvoitteisiinsa ja siihen, osallistuuko kumppani näiden velvoitteiden hoitamiseen ja miten. Tämä on erityisen haasteellista yksinhuoltajille, joista suurin osa on naisia⁶⁰, ja syrjäisillä maaseutualueilla asuville ihmisille, joille ei ole useinkaan tarjolla tukiratkaisuja. Naiset tekevät myös suhteettoman suuren osuuden palkattomasta työstä, jonka osuus taloudellisesta toiminnasta on huomattava.⁶¹

Hoitovelvoitteiden tasapuolinen jakautuminen kotitalouksissa on ratkaisevan tärkeää samoin kuin lastenhoidon sekä sosiaali- ja kodinhoitopalvelujen saatavuus, erityisesti yksinhuoltajille.⁶² Laadukkaiden, kohtuuhintaisten ja virallisesti järjestettyjen hoitopalvelujen riittämättömyys onkin yksi keskeisistä sukupuolten epätasa-arvoa työmarkkinoilla ylläpitävistä seikoista.⁶³ Hoitopalveluihin panostaminen on tärkeää, koska se tukee naisten osallistumista palkkatyöhön ja heidän urakehitystään. Sen avulla voidaan myös luoda työpaikkoja sekä naisille että miehille.

Barcelonan tavoitteet⁶⁴ varhaiskasvatuksen ja hoitojärjestelyiden tarjoamisesta lapsille on suurelta osin saavutettu. Jotkin jäsenvaltiot ovat kuitenkin jääneet huomattavasti jälkeen tavoitteista. Komissio aikoo ehdottaa Barcelonan tavoitteiden uudelleentarkastelua, jotta voidaan varmistaa ylöspäin tapahtuva lähentyminen jäsenvaltioissa varhaiskasvatuksen alalla. Lisäksi komission ehdotuksessa **lapsitakuusta** vuonna 2021 aiotaan keskittyä niihin keskeisimpiin seikkoihin, jotka estävät lapsia saamasta hyvinvointinsa ja henkilökohtaisen kehityksensä kannalta välttämättömiä palveluita. Tavoitteena on estää köyhyyden periytyminen sukupolvelta toiselle ja vähentää eriarvoisuutta.

⁵⁹ Eläkeasiantuntijoiden korkean tason työryhmän loppuraportti, joulukuu 2019,

<https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail&groupID=3589>

⁶⁰ Maldonado, L. C., & Nieuwenhuis, R., *Family policies and single parent poverty in 18 OECD countries*, 1978–2008. Community, Work & Family, 18(4): s. 395–415.

⁶¹ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---cabinet/documents/publication/wcms_713376.pdf

⁶² Eurofound, *Striking a balance: Reconciling work and life in the EU*, 2018 – ks. infografiikka.

⁶³ Hoffmann, F., & Rodrigues, R., *Informal carers: who takes care of them?*, Policy brief, Huhtikuu 2010, European Centre for Social Welfare Policy and Research, Wien – ks. infografiikka.

⁶⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/bcn_objectives-report2018_web_en.pdf

Komissio aikoo tukea vastaisuudessa **jäsenvaltioiden pyrkimyksiä parantaa lapsille ja muille huollettaville suunnattujen laadukkaiden ja kohtuuhintaisten palvelujen saatavuutta** Euroopan sosiaalirahasto plussasta, Euroopan aluekehitysrahastosta, InvestEU-ohjelmasta ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta tehtävien investointien avulla.

Komissio käynnistää vuoden 2020 lopussa kuulemisprosessin **ikääntymistä koskevasta vihreästä kirjasta**, jonka painopiste on pitkäaikaishoidossa, eläkkeissä ja aktiivisessa ikääntymisessä.

Edellä lueteltujen komission toimien lisäksi komissio kehottaa jäsenvaltioita

- saattamaan työ- ja yksityiselämän tasapainottamista koskevan direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöä ja panemaan asianmukaisesti täytäntöön sukupuolten tasa-arvoa ja työelämää koskevat EU:n säädökset⁶⁵;
- panemaan täytäntöön kesäkuussa 2019 annetut neuvoston päätelmät ”Sukupuolten palkkaerojen poistaminen: keskeiset politiikat ja toimenpiteet”;
- varmistamaan riittävät investoinnit varhaiskasvatukseen, hoitopalveluihin ja pitkäaikaishoitopalveluihin muun muassa EU:lta saatavalla rahoituksella; ja
- panemaan täytäntöön naisia ja digitalisaatiota koskevan ministeritason aiejulistuksen.

3. Tasa-arvoinen johtaminen yhteiskunnassa

Yritysten, yhteisöjen ja maiden johdossa tulisi olla yhtä lailla miehiä kuin naisia, kaikessa monimuotoisuudessaan. Sukupuolen ei pitäisi vaikuttaa henkilön uraan.

Sukupuolten tasapuolisen edustuksen saavuttaminen päätöksenteossa ja politiikassa

Johtavassa asemassa on edelleen aivan liian vähän naisia. Tämä pätee yhtä lailla politiikkaan, valtionhallintoon, ylimpiin tuomioistuimiin ja yritysten johtokuntiin. Näin on, vaikka sukupuolipariteetti toteutuisikin alemmilla tasoilla. Jos ylimmät virat ovat pitkään yksinomaan miesten hallussa, tämä vaikuttaa tapaan, jolla heidän seuraajansa rekrytoidaan. Joskus kyse on pelkästään tiedostamattomista ennakkoasenteista.

Menestyksenkäs johtajuus edellyttää, että johtopaikoilla on sekä naisia että miehiä. **Nykypäivän monimutkaisiin haasteisiin vastaaminen edellyttää päätöksentekijöiltä osallistavaa ja monimuotoista johtajuutta.** Osallisuuden ja monimuotoisuuden lisääminen on olennaisen tärkeää sellaisten uusien ideoiden ja innovatiivisten toimintatapojen eteenpäin viemisessä, jotka tekevät eurooppalaisesta yhteiskunnasta dynaamisemman ja vauraamman. Se, että kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus osallistua täysipainoisesti yhteiskuntaelämään on moitteettomasti toimivan demokraattisen yhteiskunnan välttämätön edellytys ja tekee politiikanteosta tuloksellisempaa.⁶⁶

⁶⁵ Tähän kuuluvat uudelleen laadittu direktiivi sukupuolten tasa-arvosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa, direktiivit sukupuolten tasa-arvosta itsenäisessä ammatinharjoittamisessa, tavaroiden ja palvelujen saannissa, sosiaaliturvassa sekä raskauden ja äitiysloman aikana, direktiivi osa-aikatyöstä, direktiivi avoimista ja ennakoitavista työoloista sekä suositukset sosiaalisen suojelun saatavuudesta ja tasa-arvoelämästä.

⁶⁶ EIGEn, tasa-arvotilastietokanta, *National parliaments: Single/lower house*, 2019 – ks. infografiikka.

EU:n suurimmissa pörssiyrityksissä vain **7,5%** johtokuntien puheenjohtajista ja **7,7%** toimitusjohtajista on naisia.

Vain **32,2%** EU:n jäsenvaltioiden parlamenttien jäsenistä on naisia.

Osaajien ja osaamisen monipuolisuus parantaa yritysten päätöksentekoa ja hallinnointitapaa ja lisää talouskasvua.⁶⁷ Viime vuosina saavutetusta edistyksestä huolimatta naiset ovat edelleen aliedustettuina Euroopan yritysten ja teollisuuden päätöksentekoelementeissä.⁶⁸

Lasikaton rikkomiseksi komissio pyrkii edistämään vuonna 2012 esitetyn **johtokunnan jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamista koskevan direktiiviehdotuksen**⁶⁹ hyväksymistä. Ehdotuksen tavoitteena on, että vähintään 40 prosenttia toimivaan johtoon kuulumattomista johtokunnan jäsenistä olisi aliedustetun sukupuolen jäseniä.⁷⁰

Samalla komissio aikoo helpottaa sellaisten hyvien käytäntöjen vaihtoa, joilla on vaikutettu sukupuolijakauman tasapainottamiseen johtokunnissa ja johtotehtävissä, ja antaa esimerkkejä valtion, kansalaisyhteiskunnan tai yksityisen sektorin toteuttamista kansallisen tai alueellisen tason hankkeista. **Monimuotoisuussitoumuksia koskeva EU:n foorumi**⁷¹ toimii jatkossa tiedonvaihdon foorumina. Komissio jatkaa yhteistyön tekemistä EU:n laajuisten hankkeiden, kuten sukupuolten edustuksen tasapuolisuutta mittaavan indeksin, parissa.⁷²

Yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet ovat olennaisen tärkeitä edustuksellisen demokratian kaikilla tasoilla: unionin tasolla sekä kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Komissio aikoo edistää naisten osallistumista äänestäjinä ja ehdokkaina **vuonna 2024 järjestettäviin Euroopan parlamentin vaaleihin** yhteistyössä Euroopan parlamentin, jäsenvaltioiden parlamenttien, jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa muun muassa myöntämällä rahoitusta ja edistämällä parhaita käytäntöjä. EU:n rahoitusta hakevia Euroopan tason poliittisia puolueita kannustetaan olemaan avoimia jäsenistönsä sukupuolijakaumasta.⁷³

Vuonna 2019 valituista Euroopan parlamentin jäsenistä **39%** on naisia verrattuna **37%:iin** vuonna 2014.

Von der Leyenin komissiossa naiskomissaarien osuus on suurempi kuin koskaan aikaisemmin komission historiassa.

⁶⁷ ILO, *The business case for change*, 2019; McKinsey, *Women Matter Report*, 2017; Catalyst, *Why Diversity and Inclusion Matter*, 2018; Rohini Anand, *Gender-Balanced Teams Linked to Better Business Performance: A Sodexo Study*, 2016.

⁶⁸ EIGE, tasa-arvotilastietokanta, *Women and men in decision-making*, 2019 – ks. infografiikka.

⁶⁹ COM(2012) 614 final.

⁷⁰ Myönteisiä tuloksia on saatu monissa maissa, kuten Ranskassa, Italiassa, Belgiassa, Saksassa ja hiljattain myös Itävallassa ja Portugalissa, joissa on otettu käyttöön asiaankuuluvia lainsäädäntötoimenpiteitä. Ks. <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2019-report/more-gender-equality-corporate-boards-only-few-member-states>.

⁷¹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/tackling-discrimination/diversity-management/eu-platform-diversity-charters_fi

⁷² Yksi tällainen hanke on European Women on Boards: <https://europeanwomenonboards.eu/>.

⁷³ Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta annetun asetuksen (EU, Euratom) N:o 1141/2014 muuttamisesta annetun asetuksen (EU, Euratom) 2018/673 johdanto-osan 6 kappale.

EU:n toimielimiä ja elimiä ei pitäisi vapauttaa velvollisuudesta huolehtia sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta johtoasemissa. Komissio aikoo näyttää tässä esimerkkiä: Puheenjohtaja Ursula von der Leyen kehotti painokkaasti toteuttamaan **sukupuolipariteetin komission kollegiossa**, ja sen ansiosta naiskomissaarien määrä on nyt suurempi kuin koskaan aikaisemmin. Komission tavoitteena on saavuttaa **50 prosentin sukupuolipariteetti** kaikilla hallinnon tasoilla vuoden 2024 loppuun mennessä.⁷⁴ Tukitoimenpiteisiin sisältyy määrälliset tavoitteet naisten nimityksille ja johtamisen kehittämisohjelmia.⁷⁵ Komissio aikoo myös lisätä toimiaan kasvattaakseen **EU:n virastojen naisjohtajien** osuutta⁷⁶ ja varmistaa, että sukupuolet ovat tasapuolisesti edustettuina sen järjestämien konferenssien puhujien ja panelistien keskuudessa.

Komissio aikoo tukea jäsenvaltioita niiden laatiessa ja toteuttaessa tuloksellisempia **strategioita naisten määrän lisäämiseksi päätöksentekijöinä** muun muassa keskinäisen oppimisen ohjelman⁷⁷ puitteissa. Komissio aikoo myös yhteistyössä Euroopan tasa-arvoinstituutin kanssa **levittää tietoja ja analyyskejä naisten ja miesten edustuksen kehittymisestä päätöksentekoasemissa**.

Edellä lueteltujen komission toimien lisäksi komissio kehottaa

- **Euroopan parlamenttia ja neuvostoa**
 - hyväksymään direktiiviehdotuksen johtokunnan jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta; ja
 - hyväksymään toimenpiteitä sukupuolten tasapuolisen edustuksen parantamiseksi hallinto- ja johtotehtävien kaikilla tasoilla.
- **jäsenvaltioita**
 - saattamaan direktiivin johtokunnan jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä heti, kun se on hyväksytty, ja panemaan sen täytäntöön; ja
 - laatimaan ja toteuttamaan strategioita naisten määrän lisäämiseksi päätöksentekijöinä politiikassa ja hallinnossa.

4. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen ja intersektionaalinen näkökulma EU:n politiikoissa

Nykypäivänä kaikkiin EU:n keskeisiin haasteisiin – muun muassa vihreään ja digitaaliseen siirtymään ja väestörakenteen muutokseen – liittyy sukupuolinäkökulma. Sukupuolinäkökulman sisällyttäminen kaikkiin EU:n politiikkatoimiin ja prosesseihin on olennaisen tärkeää sukupuolten tasa-arvoa koskevan tavoitteen saavuttamiseksi.

⁷⁴ Vuonna 2019 komission johtajista 41 % oli naisia (enemmän kuin vuonna 2014, jolloin naisten osuus oli 30 %). Näistä 37 % kuului ylempään johtoon (osuus kasvanut aiemmasta 27 %:sta) ja 42 % keskijohtoon (osuus kasvanut aiemmasta 31 %:sta).

⁷⁵ Voimassa olevien toimien osalta, ks. Euroopan komission asiakirja, *Diversity and Gender Equality Report 2019*, Bryssel, 6. marraskuuta 2019.

⁷⁶ Miehet johtavat tällä hetkellä kolmea neljästä EU:n virastosta.

⁷⁷ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/who-we-work-gender-equality/mutual-learning-programme-gender-equality_en

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisella varmistetaan, että politiikkatoimilla ja ohjelmilla hyödynnetään kaikkien – naisten ja miesten, tyttöjen ja poikien – potentiaali parhaalla mahdollisella tavalla, kaikessa monimuotoisuudessaan. Tavoitteena on jakaa valta, vaikutusmahdollisuudet ja resurssit oikeudenmukaisesti ja tasa-arvoisesti, torjua epätasa-arvoa, edistää oikeudenmukaisuutta ja luoda mahdollisuuksia.

Komissio aikoo **sisällyttää sukupuolinäkökulman kaikkiin tärkeimpiin aloitteisiinsa kuluvalle toimikaudella**, mitä helpottaa ensimmäisen tasa-arvosta erillisenä vastuualueena vastaavan komissaarin nimittäminen sekä kaikkien komission yksiköiden ja Euroopan ulkosuhdehallinnon edustajista koostuvan **tasa-arvotyöryhmän**⁷⁸ perustaminen. Työryhmä varmistaa, että tasa-arvon valtavirtaistaminen, sukupuolten tasa-arvo mukaan lukien, toteutuu operatiivisella ja teknisellä tasolla.

Esimerkiksi **Euroopan vihreän kehityksen ohjelman** puitteissa toteutettavat politiikkatoimet, kuten **rakennusten kunnostamiseen kannustava aloite** tai **EU:n strategiaa ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi**, voivat vaikuttaa naisiin eri tavalla kuin miehiin.⁷⁹ **Ilmastonmuutoksen** osalta erityisesti nuoret naiset ovat olleet merkittäväällä tavalla ajamassa asiaa eteenpäin. Ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävät ympäristöystävälliset politiikat eivät vaikuta samalla tavoin miehiin ja naisiin (naispuolisilla ilmastopakolaisilla on vähemmän mahdollisuuksia). Sama koskee puhdasta siirtymää (energiaköyhyydestä kärsiviä naisia on enemmän) ja päästötöntä liikennettä (naiset käyttävät enemmän julkista liikennettä). Sukupuoliulottuvuuden huomioon ottamisella voi olla keskeinen merkitys näiden politiikkojen täyden potentiaalin hyödyntämisessä.

Toinen esimerkki on **digitalisaatio**, joka muuttaa perinpohjaisesti nykyisten ja tulevien sukupolvien elämää. Digitaalisessa siirtymässä on erittäin tärkeää, että naiset auttavat rakentamaan tulevaisuutta ja että tietoteknisiä taitoja opiskelevien tyttöjä on tulevaisuudessa nykyistä paljon enemmän, jotta he voivat olla mukana muokkaamassa huomisen digitaalista maailmaa.

Terveiden osalta naisilla ja miehillä on sukupuolisidonnaisia terveysriskejä. Sukupuoliulottuvuus aiotaan sisällyttää vuonna 2020 esitettävään EU:n syöväntorjuntasuunnitelmaan. Hyvien käytäntöjen säännöllistä vaihtamista jäsenvaltioiden ja sidosryhmien välillä helpotetaan seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien kaltaisissa, sukupuoleen sidoksissa olevissa asioissa.

EU:n huumeidenvastainen ohjelma vuosiksi 2021–2025 hyväksytään vuonna 2020. Siinä aiotaan puuttua naisten ja tyttöjen kohtaamiin sukupuoleen liittyviin haasteisiin päihteiden väärinkäytössä.

Sukupuolen ja muiden syrjintäperusteiden yhteisvaikutukseen aiotaan puuttua kaikissa EU:n politiikoissa. Naiset ovat heterogeeninen ryhmä, ja he voivat joutua kohtaamaan useampaan henkilökohtaiseen ominaisuuteen perustuvaa intersektionaalista syrjintää. Esimerkiksi vammainen maahantulijanainen voi joutua kohtaamaan kolmeen tai useampaan syyhyn perustuvaa syrjintää. Siksi EU:n lainsäädännöllä, politiikoilla ja niiden

⁷⁸ Työryhmän on määrä helpottaa tasa-arvon valtavirtaistamista kuuden syrjintäperusteen osalta: sukupuoli, rotu tai etninen alkuperä, uskonto tai vakaumus, vammaisuus, ikä ja seksuaalinen suuntautuminen.

⁷⁹ Molemmissa tapauksissa erityisen huomion kiinnittäminen ikääntyneisiin (siltä osin kun kyse on tulevaisuudenkestävistä kunnostamishankkeista tai ilmastonmuutokseen sopeutumisen osalta helleaaltojen aikana toteutettavista toimenpiteistä nesteytyksen parantamiseksi) vaikuttaa myönteisesti naisiin, koska he muodostavat ikääntyneen väestön enemmistön.

täytäntöönpanolla pitäisi vastata eri ryhmiin kuuluvien naisten ja tyttöjen erityistarpeisiin ja olosuhteisiin. Uusi kotouttamista ja osallisuutta koskeva toimintasuunnitelma sekä vammaisuutta, hlbt+ -kysymyksiä, romanien osallisuutta ja lapsen oikeuksia koskevat EU:n strategiakehykset on tarkoitus kytkeä tähän strategiaan ja toisiinsa. Lisäksi intersektionaalinen näkökulma otetaan aina huomioon sukupuolten tasa-arvoa koskevassa politiikassa.

5. Rahoitustoimet tasa-arvon edistämiseksi EU:ssa

Komission ehdotuksella monivuotiseksi rahoituskehyskeksi varmistetaan sukupuoliulottuvuuden huomioon ottaminen rahoituskehyksessä läpäisyperiaatteella, tarkemmin ottaen EU:n eri rahoitus- ja talousarviotakuuvälineissä, erityisesti **Euroopan sosiaalirahasto plussassa, Euroopan aluekehitysrahastossa, Luova Eurooppa -puiteohjelmassa, Euroopan meri- ja kalatalousrahastossa, koheesiorahastossa ja InvestEU-ohjelmassa**. Rahoituksella tuetaan toimia, joilla edistetään naisten osallistumista työmarkkinoille ja työ- ja yksityiselämän yhteensovittamista, investoidaan hoitopalveluihin, tuetaan naisten yrittäjyyttä, torjutaan sukupuoleen perustuvaa eriytymistä tietyissä ammateissa ja puututaan tyttöjen ja poikien epätasapainoiseen edustukseen tietyillä koulutusaloilla.

Yhteisiä säännöksiä koskevaan asetusehdotukseen⁸⁰ sisältyy erityisiä ”mahdollistavia edellytyksiä”, joiden ehtona on, että jäsenvaltiolla on käytössä **sukupuolten tasa-arvoa koskeva kansallinen strateginen kehys**. Se on ennakoedellytys sille, että rahastoja voidaan hyödyntää investoitaessa sukupuolten tasapuolisen edustuksen parantamiseen työmarkkinoilla sekä työ- ja yksityiselämän yhteensovittamisen ja lastenhoitoinfrastruktuurin parantamiseen. Sukupuolten tasapaino on yksi keskeisistä periaatteista myös toisessa **perusoikeuskirjan** tehokasta täytäntöönpanoa koskevassa **horisontaalisessa mahdollistavassa edellytyksessä**, ja sitä sovelletaan kaikkiin tämän asetuksen mukaisiin investointeihin.

Erityisiä toimia, kuten sukupuolistuneen väkivallan ennaltaehkäisemistä ja torjumista, toteuttavia kansalaisjärjestöjä ja julkisia laitoksia hyödyttävää kohdennettua rahoitusta myönnetään **kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelmasta**. Naisiin ja tyttöihin on kiinnitettävä erityistä huomiota muuttoliike- ja turvapaikkakysymyksissä. **Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston** avulla komissio aikoo rohkaista jäsenvaltioita toteuttamaan toimia, joilla tuetaan naisten erityistarpeita turvapaikkamenettelyssä ja naisten kotoutumista uuteen yhteiskuntaan. Kyseisen rahaston avulla voidaan tehostaa haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien suojelua, myös sukupuolistuneen väkivallan naispuolisten uhrien suojelua turvapaikka- ja muuttoliiketyhteyksissä.

Tutkimuksen ja innovoinnin alalla komissio aikoo ottaa käyttöön uusia toimenpiteitä, joilla vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa **Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa**. Näihin toimenpiteisiin kuuluu muun muassa mahdollisuus vaatia **hakijoilta tasa-arvosuunnitelmaa** sekä aloite, jolla lisätään naisten johtamien teknologia-alan startup-yritysten määrää. Myös sukupuolentutkimukseen ja intersektionaaliseen tutkimukseen aiotaan ohjata enemmän määrärahoja.

Rahoitusta myönnetään myös naisten yrittäjätaitojen ja päätöksentekoon osallistumisen lisäämiseen ja investointeihin, joilla kehitetään peruspalveluja maaseudulla **yhteisen maatalouspolitiikan** puitteissa. Naisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi on

⁸⁰ COM/2018/375 final.

suunnitteilla uusi naisille suunnattu ehdotuspyyntö ”sinisen talouden”⁸¹ puitteissa osana seuraavaa **Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa** vuosiksi 2021–2027.

Tulevaa **Erasmus+ -ohjelmaa** varten laaditussa osallisuus- ja monimuotoisuusstrategiassa annetaan ohjeita siitä, miten ohjelmalla voidaan puuttua sukupuolten eriarvoisuuteen kaikilla koulutus-, nuoriso- ja urheilualoilla.

Sosiaalisesti vastuullisia julkisia hankintoja koskevilla komission ohjeilla torjutaan syrjintää ja edistetään tasa-arvoa julkisissa hankinnoissa.

Useiden jäsenvaltioiden ja Euroopan parlamentin kehotusten⁸² mukaisesti **komissio aikoo tarkastella toimiansa sukupuolivaikutuksia sekä sitä, miten ohjelmatasolla voidaan laskea sukupuolten tasa-arvoon liittyviä** monivuotisen rahoituskehysten 2021–2027 **menoja**. Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuimen hiljattain käynnistämän **sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista EU:n talousarviossa** koskevan, tasa-arvon edistämiseen tähtäävän tarkastuksen tulokset vaikuttavat osaltaan tähän prosessiin. Näin voidaan parantaa valtavirtaistamista komission talousarviomenettelyssä ja tehostaa edelleen sitä, miten politiikan suunnittelulla ja resurssien kohdentamisella voidaan tukea tasa-arvotavoitteiden saavuttamista.

6. Sukupuolten tasa-arvo ja naisten vaikutusvalta maailmanlaajuisesti

Sukupuolten epätasa-arvo on maailmanlaajuinen ongelma. Sukupuolten tasa-arvo ja naisten vaikutusvallan lisääminen ovat EU:n ulkoisen toiminnan keskeisiä tavoitteita. On tärkeää, että EU:n sisäiset ja ulkoiset toimet tällä alalla ovat johdonmukaisia ja täydentävät toisiaan. EU edistää sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä kansainvälisissä kumppanuuksissaan, kolmansien maiden kanssa käymissään poliittisissa ja ihmisoikeusvuoropuheluissa sekä EU:n naapuruus- ja laajentumispoliitikoissa, myös liittymisneuvottelujen ja vakautus- ja assosiaatioprosessin yhteydessä. Sukupuoleen liittyviä toimia sisältyy myös toimiin, joita EU toteuttaa epävakaissa sekä konflikti- ja hätätilanteissa.

Toimintasuunnitelmassa sukupuolten tasa-arvosta ja naisten vaikutusvallan lisäämisestä unionin ulkoisissa toimissa (2016–2020) (GAP II)⁸³ keskitytään naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan poistamiseen, naisten taloudellisten ja yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien edistämiseen ja heille kuuluvien ihmisoikeuksien, poliittisten oikeuksien ja kansalaisoikeuksien toteutumiseen. **GAP III -toimintasuunnitelma esittelee vuonna 2020.** Se perustuu aiempiin saavutuksiin ja kokemuksiin ja sisältää kokonaisvaltaisen lähestymistavan. Toimintasuunnitelmassa noudatetaan johdonmukaisesti kaikkia tämän strategian painopisteitä, sillä kaikki sen keskeiset osatekijät otetaan huomioon EU:n ulkoisessa toiminnassa.

EU aikoo jatkosakin tukea naisten ihmisoikeuksia ja niiden puolustajia sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia. Se kannattaa toimia, joiden tavoitteena on hillitä seksuaalista ja sukupuolistunutta väkivaltaa kaikkialla maailmassa, myös epävakaissa

⁸¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/news/how-big-eus-blue-economy-eu-report-potential-coasts-and-oceans-provide-sustainable-economic-growth>

⁸² http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/FEMM/DV/2018/09-03/20180828DraftResolutionGenderBudgetingintheEUBudget-thewayforward_EN.pdf

⁸³ <https://europa.eu/capacity4dev/articles/eu-gender-action-plan-ii-how-eu-delegations-contribute-gender-equality-worldwide>

tilanteissa sekä konflikti- ja hätätilanteissa. EU pani alulle EU:n ja YK:n yhteisen maailmanlaajuisen **Spotlight-aloitteen** kaikenlaisen naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi. EU rahoittaa aloitetta yhteensä 500 miljoonalla eurolla. EU käynnistää vuonna 2020 **#WithHer-kampanjan**, jonka tarkoituksena on haastaa vahingollisia sukupuolinormeja ja -stereotyyppioita, jotka vaikuttavat naisiin kohdistuvan väkivallan jatkumiseen. Vuonna 2020 EU aikoo hyväksyä myös **ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman 2020–2024**. Lisäksi EU jatkaa **naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan EU:n strategisen toimintamallin ja toimintasuunnitelman (2019–2024)**⁸⁴ täytäntöönpanoa.

Komissio jatkaa sukupuolten tasa-arvon aktiivista edistämistä **kauppapolitiikkansa** avulla, myös käsittelemällä kysymystä aktiivisesti Maailman kauppajärjestössä. Se aikoo jatkaa myös sukupuolen mukaan eriteltyjen tietojen keräämistä ja varmistaa, että kauppaan liittyvät sukupuolinäkökohdat otetaan asianmukaisesti huomioon kauppasopimuksissa.

Kumppanuusmaissa EU aikoo hyödyntää **ulkoista investointiohjelmaa** edistääkseen naisten yrittäjyyttä ja osallistumista työmarkkinoille. Esimerkiksi pelkäänsä naisten osallisuuden edistämiseen tähtäävällä ”Women’s Financial Inclusion Facility” -rahoitusvälineellä pyritään saamaan kokoon 100 miljoonaa euroa naisten rahoituksensaantimahdollisuuksien helpottamiseksi. Vuonna 2020 hyväksyttävässä **EU–Afrikka-strategiassa** keskitytään myös sukupuolten tasa-arvon ja naisten mahdollisuuksien lisäämiseen.

EU:n ulkoisessa toiminnassa sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista käytetään talousarviomenettelyssä sitoutumalla varmistamaan, että 85 prosenttia kaikista uusista ohjelmista lisää osaltaan sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvaltaa.⁸⁵

⁸⁴ Naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskeva EU:n strateginen toimintamalli on siitä 10. joulukuuta 2018 annettujen ulkoasiainneuvoston päätelmien (neuvoston asiakirja 15086/18, <https://www.consilium.europa.eu/media/37412/st15086-en18.pdf>) ja 4. heinäkuuta 2019 julkaistun naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan EU:n strategisen toimintamallin *EU Action Plan on Women, Peace and Security (WPS) 2019-2024* (EEAS(2019) 747, https://www.consilium.europa.eu/register/en/content/out/?&typ=ENTRY&i=ADV&DOC_ID=ST-11031-2019-INIT) liitteenä.

⁸⁵ Toteutumista mitataan OECD:n laatiman tasa-arvopolitiikan indikaattorin mukaisesti. Humanitaariseen apuun komissio soveltaa omaa humanitaarista sukupuoli-ikä-indikaattoriaan.

TOIMITAAN YHDESSÄ TASA-ARVOISEN EUROOPAN HYVÄKSI

Sukupuolten tasa-arvon saavuttaminen Euroopan unionissa on yhteinen velvollisuus. Se edellyttää kaikkien EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden ja EU:n virastojen keskinäistä yhteistyötä ja toimintaa sekä yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan ja naisjärjestöjen, työmarkkinaosapuolten ja yksityisen sektorin kanssa.

Euroopan parlamentti⁸⁶ ja **neuvosto**⁸⁷ ovat osoittaneet sitoumuksensa sukupuolten tasa-arvon toteuttamiseen useissa päätöslauselmissa ja päätelmissä, joissa komissiota kehoitetaan hyväksymään Euroopan tasa-arvostrategia ja vahvistamaan sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista kaikilla politiikan aloilla.

EU:n ja jäsenvaltioiden on yhteistyössä syvennettävä yhteyksiään kansalaisyhteiskuntaan, muun muassa naisliikkeisiin ja -järjestöihin, kansainvälisiin järjestöihin ja hallituksiin, jotta ne voivat edistää sukupuolten tasa-arvoa ja jatkaa edelläkävijöinä.

Komissio kehottaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa vauhdittamaan komission jo tekemien ja suunnitteilla olevien ehdotusten käsittelyä. Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä kaikkia käytössään olevia keinoja, erityisesti EU:n taloudellisen tuen tarjoamia mahdollisuuksia, ja varmistettava, että sukupuolten tasa-arvossa tapahtuu edistystä.

Tässä strategiassa esitettyjä keskeisiä toimia päivitetään ja täydennetään säännöllisesti. Täytäntöönpanoa seurataan ja edistyksestä raportoidaan vuosittain. Raporttien tehtävänä on toimia **saavutetun edistyksen vuotuisina poliittisina tilannekatsauksina**. Jäsenvaltioiden hyviä käytäntöjä koskevien esimerkkien lisäksi vuotuisiin raportteihin sisällytetään myös asiaankuuluvia tilastotietoja, muun muassa Eurostatilta ja Eurofoundilta, sekä edistymisen mittaamiseen tarkoitettuja indikaattoreita, jotka perustuvat EIGEn vuotuisen EU:n tasa-arvoindeksiin. EIGE tuottaa myös dataa ja tutkimusta EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden näyttyön perustuvan päätöksenteon tueksi.

Yhteistyöllä voidaan saavuttaa todellista edistystä, niin että vuoteen 2025 mennessä on rakennettu Eurooppa, jossa naiset ja miehet, tytöt ja pojat, ovat kaikessa monimuotoisuudessaan tasa-arvoisia, vapaita elämään itse valitsemallaan tiellä ja saavuttamaan täyden potentiaalinsa. Tällaisessa Euroopassa kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet menestyä, johtaa yhteiskuntaa ja osallistua sen toimintaan tasa-arvoisesti.

⁸⁶ Euroopan parlamentti on antanut äskettäin muun muassa seuraavat sukupuolten tasa-arvoa koskevat päätelmät: sukupuolten palkkaerosta 30. tammikuuta 2020 annettu Euroopan parlamentin päätöslauselma (2019/2870(RSP)); EU:n liittymisestä Istanbulin yleissopimukseen ja muista toimenpiteistä sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumiseksi 28. marraskuuta 2019 annettu Euroopan parlamentin päätöslauselma (2019/2855(RSP)); naisten ja miesten tasa-arvosta EU:ssa 2014–2015 14. maaliskuuta 2017 annettu Euroopan parlamentin päätöslauselma 2016/2249(INI).

⁸⁷ Neuvosto on antanut äskettäin muun muassa seuraavat sukupuolten tasa-arvoa koskevat päätelmät: sukupuolten tasa-arvoa noudattavista talouksista EU:ssa: Pekingin toimintaohjelman 25 täytäntöönpanovuoden arviointi – jatkotoimet, neuvoston päätelmät, annettu 10. joulukuuta 2019; hyvinvointitaloudesta 24. lokakuuta 2019 annetut neuvoston päätelmät; sukupuolten palkkaerojen poistaminen: keskeiset politiikat ja toimenpiteet, neuvoston päätelmät, annettu 13. kesäkuuta 2019.